

Recente ontwikkelingen in het betalings- en effectenverkeer

De vraag naar eurobankbiljetten blijft toenemen. Tussen juni 2007 en juni 2008 is het aantal biljetten in circulatie met 6% toegenomen. De totale waarde van alle eurobiljetten in omloop bedroeg eind juni EUR 679 miljard, ruim 7% meer dan een jaar eerder.

Marktpartijen hebben begin juli 2008 positief gereageerd op de plannen voor Target2-Securities (T2S). Het Eurosysteem heeft daarom besloten door te gaan met de bouw van dit systeem voor de afwikkeling van effectentransacties in centralebankgeld. Ook heeft het Eurosysteem het startsein gegeven voor een nieuw systeem voor het verkeer van onderpand, CCBM2. Het systeem wordt ontwikkeld door De Nederlandsche Bank (DNB) en de Nationale Bank van België en vervangt op termijn de onderpandsystemen van de centrale banken.

De ECOFIN heeft het Europees Stelsel van Centrale Banken en het Committee of European Securities Regulators uitgenodigd om na een impasse van drie jaar verder te gaan met de harmonisatie van standaarden voor de effectenclearing- en settlementmarkt in Europa.

Het Ministerie van Financiën heeft in juni 2008 een conceptwetsvoorstel opgesteld voor de implementatie van de Richtlijn betaaldiensten. De Richtlijn beoogt de juridische barrières voor de goede werking van de interne Europese markt voor betaaldiensten weg te nemen.

De gefaseerde overgang naar Target2, het betaalsysteem van het Eurosysteem, is op 19 mei 2008 voltooid. Het nieuwe systeem functioneert goed, het aantal transacties dat het systeem Target2 per dag afwikkelt is gemiddeld iets hoger dan was voorspeld en heeft zelfs al een keer het verwachte maximum overschreden.

Het chartale betalingsverkeer

Circulatiewaarde blijft stijgen

De vraag naar eurobiljetten blijft toenemen. Tussen juni 2007 en juni 2008 is het aantal biljetten in circulatie met

5,9% toegenomen, tot circa 11,8 miljard stuks. De totale waarde van alle eurobiljetten in omloop bedroeg eind juni EUR 679 miljard, 7,3% meer dan een jaar eerder.

Tabel 1 geeft een overzicht van de groei van de circulatie per coupure. Het biljet van 100 euro vertoonde de hoogste groei, 8,6%, gevolgd door de biljetten van 500 en 50 euro, met groeicijfers van respectievelijk 7,8% en 7,5%. Eind juni bedroeg de gemiddelde waarde per eurobankbiljet in circulatie EUR 57,48 (in de eerste helft van 2007 EUR 56,66).

Toename aantal aangetroffen valse eurobiljetten

Het aantal valse eurobankbiljetten dat wordt aangetroffen neemt toe. In de eerste helft van 2008 zijn wereldwijd 312.000 valse eurobiljetten aangetroffen, 5% meer dan in het voorafgaande halfjaar. In dezelfde periode zijn in Nederland 24.497 valse eurobiljetten aangetroffen, 25% meer dan in de tweede helft van 2007. In meerderheid blijft het gaan om valse 50 euro biljetten. Tabel 2 geeft een overzicht per coupure van de in Nederland aangetroffen valse eurobiljetten in de eerste helft van 2008.

In het licht van de sterke groei van het aantal in Nederland aangetroffen valse biljetten, ten opzichte van twee jaar geleden gaat het om meer dan een verdubbeling, heeft DNB bij politie en justitie aangedrongen op extra aandacht voor de strijd tegen deze vorm van criminaliteit. Voorts informeert DNB via het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer de toonbankinstellingen over de meest recente ontwikkelingen rondom valse eurobiljetten. Daarnaast heeft DNB in de afgelopen maanden gesprekken met grootwinkelbedrijven gevoerd over maatregelen om te voorkomen dat met valse biljetten wordt betaald. In toenemende mate maken winkels gebruik van detectieapparatuur om de echtheid van biljetten te controleren. Dat neemt echter niet weg dat de vervalsingen die in Nederland worden aangetroffen ook zonder hulpmiddel nog steeds goed te herkennen zijn, via de eenvoudige 'kijk-voel-kantel'-methode. Via

Tabel 1 Eurobiljetten in circulatie per juni 2008

Aantal in miljoenen, waarde in EUR miljoenen

	500	200	100	50	20	10	5	Totaal
Aantal	468	159	1.226	4.344	2.369	1.897	1.373	11.836
Waarde	234.000	31.800	122.600	217.200	47.380	18.970	6.865	678.815
Groeipercentage	7,8	3,2	8,6	7,5	4,2	4,7	3,4	

Tabel 2 In Nederland aangetroffen valse eurobiljetten in de eerste half van 2008

Euro's

	500	200	100	50	20	10	5	Totaal
Aantal	61	869	2.268	17.987	3.590	130	42	24.947
Percentage	0,2	3,5	9,1	72,1	14,4	0,5	0,2	100,0

haar website stelt DNB uitgebreide informatie beschikbaar om te helpen de echtheid van eurobiljetten te controleren.

Groen licht voor Target2-Securities

Medio juli 2008 heeft het Eurosysteem besloten door te gaan met Target2-Securities (T2S). T2S is een systeem voor de afwikkeling van effectentransacties in centrale bankgeld, de settlement van de geldzijde van de effectentransacties vindt dan plaats in de boeken van de centrale bank (banken kunnen ook onderling hun posities met elkaar verrekenen, dan is sprake van settlement in commerciële bankgeld). Het Eurosysteem streeft met T2S naar één Europese markt voor de afwikkeling van effecten in centralebankgeld en verdere harmonisatie, wat moet leiden tot verdere efficiencyverbeteringen en kostenverlagingen. T2S kan hiermee een bijdrage leveren aan de integratie van het Europese effectenverkeer, veiligheid en aan financiële stabiliteit.

Vooralsnog is vastgesteld dat op basis van de te verwachten volumes de kosten per transactie aanmerkelijk lager zullen zijn dan nu in de verschillende nationale systemen. Uit de herziene User Requirements en de Economic Impact Analyse (EIA) is naar voren gekomen dat een 'lean T2S' mogelijk is, en gebruikers zijn akkoord gegaan met de functionele en operationele omschrijving van T2S.

Marktpartijen hebben begin juli 2008 hun positieve keuze voor T2S kenbaar gemaakt. Banken hebben een 'strong support' gegeven en nagenoeg alle centrale bewaarbedrijven hebben – onder bepaalde voorwaarden – steun gegeven aan het project. Ze willen wel meer duidelijkheid over (en invloed via) de governance, de juridische en contractuele relaties, de kosten- en de tariefstructuur alsook de definitieve scope en technische invulling van T2S. Zij zullen daar overigens zelf medewerking aan (willen) verlenen.

T2S gaat nu de specificatiefase in, met de verdere vormgeving van de zogenoemde General Functional

Specifications, gebaseerd op de gebruikerseisen. De zogenoemde 3CB+, Deutsche Bundesbank, Banque de France, Banca d'Italia en Banco de España, zullen het systeem bouwen en operationeel beheren. Dit zal gebeuren in nauw overleg met de Europese Centrale Bank, nationale centrale banken en marktpartijen. Ook zal de Europese Commissie betrokken worden bij het proces. Hiervoor zal onder meer de zogenoemde Advisory Group worden ingericht. Daarnaast zal worden gewerkt aan de kosten- en tariefstructuur. Ook worden verdere mogelijkheden onderzocht voor harmonisatie van de Europese infrastructuur voor effectenafwikkeling. De bedoeling is dat T2S in 2013 van start gaat.

De Nederlandsche Bank en de Nationale Bank van België bouwen onderpandsysteem

Eveneens medio juli heeft de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank het officiële startsein gegeven voor het ontwikkelen van een nieuw onderpandsysteem met de naam CCBM2 (Collateral Central Bank Management). Dit systeem kan op termijn de huidige onderpandsystemen van centrale banken in het eurogebied vervangen en vereenvoudigt en versnelt de procedures voor grensoverschrijdend gebruik van onderpand, het huidige CCBM. Het systeem gaat ontwikkeld worden door de Nederlandsche Bank en de Nationale Bank van België. Deze twee centrale banken nemen ook de operationele verantwoordelijkheid op zich.

Net als met Target2 heeft ook hier het Eurosysteem gekozen voor een vorm van specialisatie waarbij enkele centrale banken diensten leveren aan alle andere centrale banken. Op deze manier kunnen alle centrale banken diensten leveren aan hun marktpartijen en worden tegelijkertijd binnen het Eurosysteem schaalvoordelen en efficiency bereikt. Deze harmonisatie levert voor marktpartijen vereenvoudiging van procedures en reductie van verschillende interfaces per land op, waardoor kostenbesparingen mogelijk zijn.

Naar verwachting zullen de meeste centrale banken

van het eurogebied CCBM2 gaan gebruiken, maar elke centrale bank heeft de vrijheid om te kiezen welke modules ze gaat gebruiken en per wanneer. Een eerste indicatie wijst in de richting van een grote groep centrale banken die het systeem vanaf de start willen gebruiken. Vanuit een eerdere marktconsultatie komt naar voren dat banken enthousiast zijn over CCBM2 en dat de meeste van hen willen dat het systeem spoedig wordt ingevoerd. Over de startdatum is nog geen besluit genomen maar hopelijk kan het systeem binnen drie jaar live gaan.

ESCB-CESR standaarden uit impasse

Het werk aan de ESCB-CESR aanbevelingen is opnieuw gestart na de uitspraken van ECOFIN, de Europese ministers van financiën, op 3 juni 2008. Deze aanbevelingen hebben als doel een veilige en efficiënte effecten- en settlementmarkt in Europa te bevorderen door geharmoniseerde standaarden. Dit streven is in lijn met initiatieven zoals Target2-Securities, dat net als de harmonisatie van het toezicht, gericht is op veiligheid en efficiëntie.

In 2001 startten het Europees Stelsel van Centrale banken (ESCB) en het Committee of European Securities Regulators (CESR, het samenwerkingsverband van effectentoezichthouders van alle EU-lidstaten, Noorwegen en IJsland) gezamenlijk het werk aan de zogenaamde ESCB-CESR standaarden. In 2005 werd het werk echter gestaakt nadat niet alle deelnemers van het ESCB en CESR de ontwerpstandaarden konden onderschrijven. Controverse bestond vooral over het bereik van de standaarden en de eisen die aan internationale effectenbewaarbedrijven gesteld kunnen worden.

De ECOFIN heeft het ESCB en CESR uitgenodigd het werk opnieuw op te pakken en af te ronden, waarbij aan enkele voorwaarden dient te worden voldaan. Zo dienen de aanbevelingen geformuleerd te worden voor publieke autoriteiten en dient het bereik van de aanbevelingen zich te beperken tot internationale effectenbewaarbedrijven en de centrale tegenpartijen bij de afwikkeling van een effectentransactie. Met de uitspraken van de ECOFIN kan het werk aan de ESCB-CESR standaarden uit deze impasse komen. De planning is om de conceptaanbevelingen zo snel mogelijk ter marktconsultatie aan te bieden. Naar verwachting kunnen de aanbevelingen begin 2009 definitief worden gemaakt.

Implementatie Richtlijn Betaaldiensten

Het Ministerie van Financiën werkt aan de implementatie van de Richtlijn Betaaldiensten in Nederlandse wet- en regelgeving. Deze Richtlijn heeft kortgezegd als doelstelling de bestaande juridische barrières voor de goede werking van de interne Europese markt voor betaaldiensten weg te nemen en de concurrentie en innovatie te bevorderen. Het Ministerie heeft in juni 2008 een conceptwetsvoorstel ter implementatie van de Richtlijn opgesteld en stakeholders de mogelijkheid geboden hier commentaar op te geven. Nadat het conceptwetsvoorstel eventueel is herzien naar aanleiding van de consultatie, wordt het voorstel voorgelegd aan de Ministerraad en de Raad van State waarna behandeling door de Tweede en Eerste Kamer plaatsvindt. De wetgeving moet uiterlijk 1 november 2009 van kracht zijn.

DNB bereidt zich voor op de implementatie van de Richtlijn Betaaldiensten. Deze raakt de taken van DNB op het terrein van prudentieel toezicht en de bevordering van de goede werking van het betalingsverkeer. Zo zal een nieuwe categorie instellingen – betaalinstanties – onder het prudentiële toezicht van DNB gaan vallen. Implementatie van de Richtlijn in Nederland en de andere lidstaten is ook van groot belang voor het streven van de centrale banken van het Eurosysteem, de Europese Commissie en de Europese banken om één markt voor euro betaaldiensten (Single Euro Payments Area of kortweg SEPA) te realiseren. SEPA biedt door de benutting van schaalvoordelen ook voor de efficiënte Nederlandse markt aanknopingspunten de efficiency van het betalingsverkeer verder te vergroten.

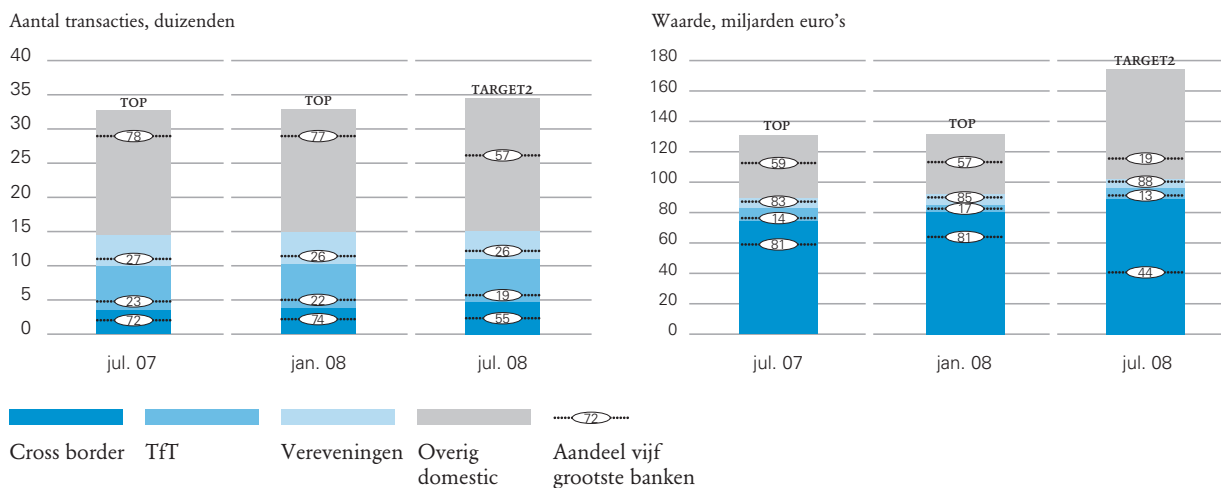
Eerste ervaringen Target2

De gefaseerde overgang naar Target2, het betaalsysteem van het Eurosysteem dat wordt gebruikt voor zowel monetaire beleidstransacties als voor eurobetalingen tussen financiële instellingen, is op 19 mei 2008 voltooid. Sindsdien functioneert Target2 met alle deelnemende centrale banken en hun deelnemende financiële instellingen. Het aantal transacties dat Target2 afwikkelt per dag is gemiddeld iets hoger dan was geprognosticeerd. Op 30 juni 2008 was het aantal betalingen zelfs hoger dan het verwachte maximum aantal, maar ondanks wat problemen met de informatievoorziening bleef het systeem daarbij goed functioneren.

De bijdrage van het Nederlandse deel van Target2 is ruim 10% in zowel het aantal transacties als de omzet.

Grafiek 1 Topgiraal verkeer van via Nederland aangesloten instellingen

Daggemiddelden

Bron: DNB.

In januari 2008, de laatste volledige maand dat TOP functioneel was, was de bijdrage van TOP aan Target 5% in waarde en ruim 8% in aantal transacties. De belangrijkste oorzaak van de stijging van zowel de waarde als het aantal transacties is dat er een aantal Engelse banken deelnemen aan Target2 via de Nederlandsche Bank. Deze banken hadden voorheen toegang tot Target via de Bank of England. Deze heeft er echter voor gekozen om niet deel te nemen aan Target2.

De grote Nederlandse banken wikkelen sinds de introductie van Target2 een deel van de Telegiro Nieuwe Stijl betalingen (TNS) af via EBA (zie ook het Kwartaalbericht DNB september 2007). TNS betalingen namen in januari 2008 in het TOP systeem 27% van het aantal transacties en ruim 2% van de waarde voor hun rekening. Het aandeel van de vijf grootste Nederlandse banken is afgenomen van 59% naar 46% in aantal transacties en 71% naar 34% in waarde. Grafiek 1 laat het aantal betalingen en de waarde zien per transactiesoort, die zijn verwerkt in TOP en het Nederlandse deel van Target2. De grafiek geeft ook aan wat de bijdrage was van de vijf grootste Nederlandse banken.

In Target hadden de centrale banken hun eigen, op bepaalde punten verschillende richtlijnen voor het opstellen van de statistiek van aantallen en waarde uitgevoerde transacties. Hierdoor bestonden er kleine verschillen tussen de landen. Vanaf 1 januari 2009 zal het nieuwe statistische raamwerk van Target2 van kracht zijn. De verschillen tussen de landen, in de manier waarop zij hun statistische gegevens opstellen, worden

hiermee opgeheven. De statistische gegevens van de deelnemende landen worden dan beter vergelijkbaar.